

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 13 Sayı: 69 Mart 2020 & Volume: 13 Issue: 69 March 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2020.4024>

SOSYAL HİZMET VE SOSYAL ADALET SAVUNUCULUĞU* SOCIAL WORK AND SOCIAL JUSTICE ADVOCACY

Rumeysa BOZDEMİR**
Nurdan DUMAN**

Öz

Sosyal hizmet mesleği bireyleri, grupları ve toplumu ilgilendiren konular üzerine odaklanmaktadır. Çalışmalarında kendine has etik ilkelere dikkat ederek uygulamalar gerçekleştirmektedir. Sosyal hizmet uzmanları çalışmalarında mikro, mezzo ve makro düzeyde uygulamalar yürütmektedir. Mikro uygulamalar birey ve aile, mezzo uygulamalar grup, organizasyon ve topluluk, makro uygulamalar ise toplum, sosyal politika ve sosyal değişimi odak alan sosyal hizmet uygulamalarıdır. Sosyal hizmet uygulamalarının temelinde sosyal adaleti sağlama hedefi yatmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti sağlama yolunda savunuculuk faaliyetlerinden yararlanmaktadır.

Savunuculuk birey ve grupların korunması veya ellerinde bulunan kaynaklarının geliştirilmesini sağlamak amacıyla temsil edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Savunuculuk faaliyetleri sosyal adaleti sağlamak için düzenli, sistemli ve belli bir amacı olan aktivitelerin tümünü ifade etmektedir.

Sosyal adalet fırsat ve kaynakların eşit dağıtımının olması, eşitliğin ve adaletin olmadığı durumlarda ise bu eşitliğin sağlanması olarak tanımlanmaktadır. Sosyal adalet savunuculuğu ise toplumdaki tüm bireylerin fırsatlara eşit bir şekilde erişmesi için yapılan tüm çalışmaları ifade etmektedir. Bu bağlamda sosyal hizmet mesleği içinde sosyal adalet savunuculuğunun yeri merak edilmektedir. Bundan yola çıkılarak okuyacağınız çalışmada sosyal hizmet ve sosyal adalet savunuculuğu kavramları üzerinde durulmuştur. Sosyal hizmet ve sosyal adalet savunuculuğunun ortak yönleri üzerinde durularak genel bir çerçeve çizilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Hizmet, Sosyal Adalet, Savunuculuk, Sosyal Adalet Savunuculuğu.

Abstract

The social work profession focuses on issues that concern individuals, groups, and society. In its works, it carries out practices by paying attention to its own ethical principles. Social workers carry out micro, mezzo and macro level practices in their work. Micro practices focus on individual and family, mezzo practices focus on group, organization and community and macro practices focus on society, social policy and social change. There is a goal of social justice at the core of the social work practices. Social workers benefit from advocacy activities for achieving social justice.

Advocacy is defined as the representation of individuals and groups to protect or improve their resources. Advocacy activities refer to all of the regular, systematic and purposeful activities to ensure social justice.

Social justice is defined as the equal distribution of opportunities and resources, and in the absence of equality and justice than it is defined as the providing of the equality. Social justice advocacy refers to the efforts made to ensure that all individuals in a society have equal opportunities. In this context, the place of social justice advocacy in the social work profession is wondered. This study focused on the concepts of social work and social justice advocacy. Drawing a general framework by emphasizing the common aspects of social work and social justice advocacy was tried.

Keywords: Social Work, Social Justice, Advocacy, Social Justice Advocacy.

* Bu çalışma Rumeysa Bozdemir'in "Kamu Kurum ve Kuruluşlarında ve Sivil Toplum Kuruluşlarında Çalışan Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Adalet Savunuculuğu Düzeylerinin Karşılaştırılması" isimli tez çalışmasından üretilmiştir.

** Sosyal Hizmet Uzmanı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, rumeysabozdemir66@gmail.com.

*** Prof. Dr., Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

1. GİRİŞ

Sosyal hizmet dezavantajlı grupların toplumla uyumunu kolaylaştırmak için onlar adına ve onlarla birlikte savunuculuk faaliyetleri sürdürmeyi, bu faaliyetleri de eşitlik ve adalet ilkeleri çerçevesinde yürütmeyi hedefler. Bu hedef sosyal hizmet çalışmalarının yapı taşlarını oluşturur (Yolcuoğlu, 2012, 109). Sosyal adalet en genel tanımıyla eşitsiz ve adaletsiz uygulamalarla mücadele ederek, herkesin aynı temel haklara ve fırsatlara erişiminin sağlanması durumudur (Garthwait, 2012, 52). Sosyal hizmetin temel hedeflerinden biri sosyal adaleti sağlamaktır (IFSW ve IASSW, 2015). Sosyal adalet geçmiş dönemlerde de farklı şekillerde ve yaklaşımlarla zamanın şartlarına göre sağlanmaya çalışılmış olsa da günümüzün hızlı değişen dünyasında sosyal adalet uygulamaları yürütmek daha önemli bunun yanında daha karmaşık bir hal almıştır (Reisch, Ife ve Weil, 2012, 86). Amerika Birleşik Devletleri'nde 19. yıldan itibaren yerel derneklerin; sivil katılımı teşvik etmeye, demokrasiyi güçlendirmeye ve devlet dışı yapıların oluşumuna etkisi incelenmektedir. Bu incelemeler örgütlerin sosyal politikayı ne şekilde ve nasıl etkilediğini ortaya koyarken toplum ile çalışma uygulamalarının da temelini oluşturan bilgiler sunmaktadır (Reisch, 2008, 2). O dönemdeki süreçten günümüze kadar sosyal hizmet uygulamaları pek çok farklı boyutta gelişme göstermiştir. Sosyal hizmet bağlamında sosyal adalet savunuculuğunun gerçekleştirilmesi gelişme gösteren bu alanlardan biridir. Bu çalışmada sosyal adalet, savunuculuk ve sosyal hizmet kavramlarına yakından bakılmaktadır. Aynı zamanda sosyal hizmet ve sosyal adalet savunuculuğu arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmaktadır.

2. SOSYAL HİZMET

Sosyal hizmet mesleğinin ortaya çıkmasında, 19. yüzyılda yoksul ve ihtiyaç sahiplerinin güçlendirilmesi amacıyla Amerika kurulan 1819 Yoksulluğu Önleme Derneği (Griscom, 1859, 162), gibi kurumların açılmasının ve inanç temelli yardım kuruluşlarının sosyal hizmetler kapsamındaki faaliyetlerini artmasının rolü olduğu kabul edilmektedir. Bunun ardından I. Dünya Savaşı'ndan sonra ise gönüllü olarak yürütülen bu çalışmaların yeterli olamayacağını anlaşılmasıyla birlikte sosyal hizmet bir meslek olarak kabul görmüş ve mesleki altyapısını oluşturmaya başlamıştır (Zastrow, 2015, 2-4).

Sosyal hizmetin yerel ve evrensel pek çok tanımı bulunmaktadır. Evrensel bir tanım olarak Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (IFSW)'nin tanımı öne çıkmaktadır. Buna göre sosyal hizmet; sosyal adalet, toplumsal sorumluluk, insan haklarına ve farklılıklara saygı prensipleri ile çalışarak; sosyal uyumu, gelişimi, değişimi, bireyleri güçlendirmeyi ve özgürleştirmeyi hedefleyen, bireyleri zorluklarla baş etme ve refah seviyelerini artırma noktasında çalışmalarıyla destekleyen mesleki bir disiplindir (IFSW, 2014). Sosyal hizmet sosyo ekonomik olarak temel ihtiyaçlarını karşılamada güçlük yaşayan bireylerin sorunlarına çözüm üretmeyi ve topluma uyumlarını sağlamayı hedefleyen bir meslek olarak da tanımlanabilir (Yolcuoğlu, 2012, 105). Sosyal hizmet tanımlarda da görüleceği üzere kendine has yaklaşımlarıyla sorunların çözümüne, insanı güçlendirmeye, adalete ve insana saygıya odaklanan bir meslektir.

Sosyal hizmet yapısı, içeriği, hedefleri ve uygulamaları ile zengin bir meslek dalıdır (Sheafor ve Horejsi, 2014, 19). Sosyal hizmetin amacı kişilerin toplum içindeki rollerini başarılı bir şekilde yerine getirmesini sağlayarak sosyal işlevselliklerini artırmak, kişiler ile kaynaklar arasında bağlantı kurmaktır. Bu bağlantı etik ve kabul edilebilir olan her türlü araçla pek çok farklı alan ve sektörde sağlanabilir (Yolcuoğlu, 2012, 109; Sheafor ve Horejsi, 2014, 23). Sosyal hizmet bireyi çevresi içinde değerlendirerek birey ile birlikte gerektiğinde bireyin içinde bulunduğu sistemde, hizmet sağlayıcı kurumda ve içinde bulunulan toplumda değişim ve güçlendirmeye odaklanır (Altındağ, 2011, 10; Teater, 2015, 25; Sheafor ve Horejsi, 2014, 20). Yani yalnızca bireye odaklanarak sınırlı bir yaklaşım sergilemez. Aksine olay ve durumları geniş bir çerçeve içinde ele alır.

Sosyal hizmet uzmanları çalışmalarında mikro, mezzo ve makro düzeyde uygulamalar yürütür. Mikro uygulamalar birey ve aile, mezzo uygulamalar grup, organizasyon ve topluluk,

makro uygulamalar ise toplum, sosyal politika ve sosyal değişimi odak alan sosyal hizmet uygulamalarıdır (Garthwait, 2012, 12). Sosyal hizmet uygulamalarının hitap ettiği kitlenin büyüklüğüne göre farklılaştığı görülmektedir. Bu farklılığın sosyal hizmet alanını zenginleştirdiği düşünülmektedir.

3. SOSYAL ADALET SAVUNUCULUĞU

Sosyal adalet pek çok alanda sıkça dile getirilen bir kavramdır. Günümüzde pek çok kurum, kuruluş ve yapılanmanın sosyal adalet kavramı üzerinden çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Sosyal adaletin kapsamının bilinmesinin yapılan çalışmaları anlama ve değerlendirmede önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Sosyal adalet çeşitlilik ve farklılıklara saygı yaklaşımıyla, toplumdaki her kesimin toplum süreçlerine aktif katılımını, adil bir sistem oluşturulmasını, bireylere eşit imkanların sunulmasını ve bireylerin öz saygılarını arttırmayı teşvik eden bir anlayıştır. Sosyal adalet hedeflerine ulaşmada sosyal, ekonomik, çevresel ve siyasi politikaları aracı kılar (Craig, 2002, 671-672). Sosyal adalet eşitliğin sağlanması ve korunmasını, bireylerin sahip olduğu haklarla ilgili bilinçlendirilmesini de kapsar (Tuncay ve Erbay, 2006, 57).

Sosyal adalet yalnızca amaç değil bu amacı gerçekleştirirken geçirilen süreci de ifade eder. Sosyal adaletin amacı birey ve grupların, ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiş bir toplum içinde tam ve eşit katılımlarının sağlanmasıdır. Ayrıca amacı adil ve sürdürülebilir kaynak paylaşımının bulunduğu, insan onur ve değerinin tanındığı, bireylerin güven içinde yaşadığı bir toplum oluşturmaktır. Sosyal adalet süreci bir değişim yaratmak amacıyla farklılıklara saygı gösteren eşitlikçi bir anlayışla diğer birey ve gruplarla işbirliği içinde olunmasıdır (Lee Anne, 2007; Fouad, Gerstein, Lawrence ve Toporek, 2006).

Beşeri ilimlerden olan psikoloji bağlamında sosyal adalet ise fırsat ve kaynakların eşit dağıtımının olması, eşitliğin ve adaletin olmadığı durumlarda ise bu eşitliğin sağlanması çalışmaları olarak tanımlanmaktadır. Eşitsizliği ortadan kaldırmak için insan haklarının, kaynakların ve erişilebilirliğin kısıtlanmasına sebep olan ekonomik yapının, politikanın, sosyal ve kamusal kurumların değişimi sağlanmalıdır. Değişim gerektiren bu yapılar eğitim sisteminin, ceza adalet sisteminin ya da finans sisteminin içinde yer alabilir. Sosyal adalet kavramı sahip olduğu ilke ve değerleri, amaçları, yöntemleri, varsayımları ve teorileri de dahil olmak üzere mikro, mezo, makro düzeyde tüm uygulamaları etkilemektedir (Reisch ve Garvin, 2016, 9-17).

Sosyal adaleti sağlayan ya da adaletsizliği ortaya çıkaran koşullar çok yönlü karmaşık dinamiklere sahiptir ve zaman içinde toplumların ihtiyaçlarına göre değişmekte ve gelişmektedir (Reisch ve Garvin, 2016, 12). Ancak Amerikan Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW, 2017) tarafından 2016 yılında yayınlanan sosyal adalet alanındaki beş öncelikli alan, sosyal adaletin sağlanmasının kriterleri noktasında evrensel bir çerçeve oluşturmaktadır. Bunlar: Bireylerin oy kullanma hakkı, ceza adalet ve çocuk adalet sisteminde adaletsiz uygulamaların önlenmesi, göçmen alanında reform sağlanması, ekonomik alanda adaletin sağlanmasıdır. Yayınlanan bu öncelikli alanlar sosyal adalet uygulamalarının çok geniş bir çerçevede ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Öncesinde de belirtildiği gibi sosyal adalet uygulamaları mikro, mezo ve makro alanda kendine yer bulmaktadır. Bunlardan yola çıkarak sosyal adalet kavramının içinde pekçok alt kavram ve amaç barındırdığı yorumu yapılabilir. Bu nedenle sosyal adalet uygulamalarının küçük bir alanda sınırlı kalması beklenemez. İnsanı ilgilendiren her konuda sosyal adalet bakış açısıyla çalışmaların yürütülmesi beklenir.

Savunuculuk ile ilgili farklı meslek grupları tarafından çalışıldığı alan üzerinden yorumlanarak pek çok farklı tanım yapılmıştır. Sosyal bilimler alanında savunuculuk kavramının ne ifade ettiğini bilmenin sosyal hizmet ve savunuculuk ilişkisini anlamada önemli olduğu düşünülmektedir.

Savunuculuk birey ve grupların korunması veya ellerinde bulunan kaynaklarının geliştirilmesini sağlamak amacıyla temsil edilmesidir (Garthwait, 2012, 9). Savunuculuk bir şeyin, grubun, amacın lehine aktif bir görüş belirtme ve onu savunma eylemidir (The American Heritage Dictionary of the English Language, 2016). Savunuculuk bir müracaatçının veya grubun adına yapılabileceği gibi müracaatçı ile birlikte mevcut politika ve uygulamaları değiştirmeyi hedefleyen çabalar bütünü olarak da tanımlanmaktadır (Ezell, 2001, 28).

Sosyal adalet savunuculuğu kavramı içinde iki büyük alt kavramı barındırır: savunuculuk ve sosyal adalet. Bu kavramları anlamak sosyal adalet savunuculuğunu bütün olarak ele alma noktasında önemlidir. Ayrıca bu iki kavram hedefleri ve metotları ile çok güçlü içeriklere sahiptir. Sosyal adalet savunuculuğunun bu noktada toplumda var olan olayları sağlam bir şekilde ele alan bir yaklaşım sergilediği görülmektedir.

Sosyal adalet bağlamında savunuculuk faaliyetleri sosyal adaleti sağlamak için düzenli, sistemli ve belli bir amacı olan aktivitelerin tümünü ifade etmektedir. Savunuculuk birey, grup ve topluluğun refahı adına, seçilmiş ya da atanmış, toplumsal konularda söz sahibi olan, kanun, yönetmelik ve yasal belge çıkarabilen karar vericilerin ve politika yapıcıların düşüncelerini dolayısıyla uygulamaları etkilemeyi hedefler. Bu karar vericiler hükümet içinde, kamuda, sivil toplum kuruluşlarında ve özel şirketlerde pozisyon sahibi olabilirler (Hofer, 2016). Sosyal adalet savunuculuğu faaliyetleri de buna göre pek çok farklı yapıdaki alanlarda yürütülebilir.

Savunuculuk faaliyetleri sosyal adaleti sağlama noktasında kamuoyunu etkileme, politika değişimini başlatma, sorunlar için çözüm sunma, sistemi izleme ve geri bildirim verme yolu ile çalışmalar yürütmektedir (Reid, 2000). Sosyal adaleti sağlamak için yürütülen bu çok çeşitli faaliyetler sosyal adalet savunuculuğunun temelini oluşturmaktadır.

4. SOSYAL HİZMET VE SOSYAL ADALET SAVUNUCULUĞU

Sosyal hizmet dezavantajlı grupların toplumla uyumunu kolaylaştırmak için onlar adına ve onlarla birlikte savunuculuk faaliyetleri sürdürmeyi, bu faaliyetleri de eşitlik ve adalet ilkeleri çerçevesinde yürütmeyi hedefler. Bu hedef sosyal hizmet çalışmalarının yapı taşlarını oluşturur (Yolcuoğlu, 2012, 109-110). Sosyal hizmet mesleği ortaya çıkışından bugüne kadar sosyal adaleti sağlama ve insanların yararına çalışma düşüncelerinden beslenmiştir (Reamer, 2018, 21).

Sosyal hizmet mesleğinin kendine özgü temel değerleri bulunmaktadır. Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine göre bu değerler 6 tanedir: Hizmet, sosyal adalet, saygınlık ve kişinin onuru, insan ilişkilerinin önemi, dürüstlük, yeterlilik (NASW, 2017). Avustralya Sosyal Hizmet Uzmanları Derneğine göre ise sosyal hizmetin üç ana değeri bulunmaktadır: İnsanlara saygı, sosyal adalet ve meslek onuru (AASW, 2010). Sosyal Hizmet Eğitim Konseyi bu değerlere insan hakları ve bilimsel araştırmayı da eklemiştir (CSWE, 2008). Farklı kurumların sıraladığı değerlerin birbirini tamamladığı görülmektedir. Sosyal hizmetin temel değerlerinde insana saygı, mesleğe saygı ve sosyal adalet ortak noktadır.

Sıralanan değerlerin her biri sosyal hizmet mesleği için hayati bir önem taşımaktadır. Konumuz kapsamında sosyal adalet değerinin açıklamasına bakıldığında, sosyal hizmet uzmanlarının özellikle savunmasız birey ve gruplar adına ve gerektiğinde onlarla birlikte sosyal değişimi sağlamaya çalışması olarak ifade edilmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal değişimi sağlama çabaları öncelikle yoksulluk, işsizlik, ayrımcılık ve diğer sosyal adaletsizlik biçimlerine odaklanmaktadır. Amaç adaletsizlikleri ortadan kaldırarak herkese karar verme süreçlerinde eşit katılım hakkı sağlanmasıdır (NASW, 2017). Ayrıca sıralan değerlerin amacı tüm insanların asgari bir yaşam standardına sahip olmasını sağlamaktır (Altındağ, 2011, 8). Değerlerin insanı merkeze alarak insana yakışır bir yaşam, toplum ve düzen hedeflediği görülmektedir.

Sosyal hizmet uzmanları için sosyal adalet bağlamında çalışmak bir tercih meselesi değil mesleğin özüne bulunan mesleki bir sorumluluktur. Dolayısıyla özel, kamu ve sivil toplum sektöründe çalışan her uzman bu sorumluluğunun bilincinde olmalı ve bu konuda etki edebileceği

her noktada sosyal değişimi sağlama konusunda aracı olma rolünü üstlenerek çalışmalar yürütmelidir (Craig, 2002, 677). Sosyal hizmet uzmanı değişimi oluşturmak istediği toplumdaki bireyi çevresi içinde yorumlayarak, ifade edilmeyenleri iyi bir gözlem ile fark ederek sosyal değişim ve sosyal adaleti sağlama noktasında etkili adımlar atabileceği düşünülmektedir (Tuncay ve Erbay, 2006, 54).

Sosyal hizmet uzmanları hizmet verdikleri birey, aile, grup ve toplum yararı için sosyal adalet ve sosyal değişimi savunmalıdır (NASW, 2017). Sosyal adaleti sağlamak için çalışan sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti herkes için sağlamaya çalışmalı ancak haklarına erişmekte toplumun diğer kesimine göre daha çok zorluk yaşayabilen dezavantajlı grupların ihtiyaçlarına özel bir ilgi göstermelidir (Reamer, 2018, 63). Çünkü çeşitli zorluklarla mücadele etmek durumunda kalan bu kesimin toplumun diğer kesimine göre daha çok desteğe ve güçlendirmeye ihtiyacı olabilmektedir. Sosyal hizmet uzmanı bu desteği sağlamak için çalışmalar yürütmektedir.

Mikro, mezzo ve makro uygulamaların tamamı, sosyal hizmet uzmanlarının çalıştıkları kişiler ve toplumda sosyal adaleti geliştirme sorumluluğu kapsamında gerçekleştirilmektedir. Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (IFSW ve IASSW, 2015)'nin etik kurallarına göre sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti geliştirme sorumluluğunu üstlenerek her türlü negatif ayrımcılıkla mücadele eder. Bu kapsamda farklılıkları tanır ve saygı duyarlar. Kaynakların eşit dağılımını sağlama noktasında çalışmalar yürütür, adaletsiz politika ve uygulamalarla mücadele ederler. Ayrıca toplumdaki her türlü dışlama ve etiketleme davranışıyla mücadele ederek kapsayıcı bir toplum oluşturmak için diğer paydaşlarla işbirliği içinde çalışmalar yürütürler. Sosyal hizmet uzmanları özel sektörde, kamu sektöründe ve sivil toplum kuruluşlarında mesleki çalışmalar yürüttükleri için paydaşları çalıştıkları kurumlar ve toplumun kendisidir (Çetin, 2015). Sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti sağlama sürecinde sosyal değişimi sağlamayı hedefleyen birer aktivist görevi üstlenmektedirler (Garthwait, 2012, 8). Sosyal adalet savunuculuğu noktasında sosyal hizmet uzmanları sahip oldukları geniş rol yelpazesi ile çalışmalarını yürütmektedirler. Nihayetinde sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet uygulamalarını hayata geçirmekle yükümlü meslek elemanlarıdır. Bu durum sosyal hizmet uzmanlarını sosyal adaleti sağlama noktasında önemli bir konuma getirmektedir.

Sosyal hizmet, toplumların sosyal adaleti sağlamasına destek olmakla yükümlüdür. Toplumdaki tüm bireylerin yalnızca siyasal değil sosyal ve kültürel hayatta da eşit katılım hakkının olduğu bir toplum oluşturmayı, eşitsizliğin temeli olan sistemleri ve uygulamaları değiştirmeyi hedefler (AASW, 2010).

Sheafor ve Horejisi (2014, 41) "Her sosyal hizmet uzmanı idealisttir" der. Bu idealistlik her bireyin eşit hak ve fırsatlara sahip olduğu, kendini gerçekleştirmesinin önündeki engellerin toplum tarafından kendiliğinden kaldırıldığı bir düzene olan inançtan kaynaklanmaktadır. Bu inanç doğrultusunda sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti sağlamak için savunuculuk çalışmaları yürütür.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (1949)'nin ilk maddesi tüm insanlar hür ve eşit doğmuştur der. Devam eden maddelerde yaşama hakkından, görüş ve ifade özgürlüğünden, eğitim hakkından, herkesin yasalar önünde eşit olduğundan bahseder. Bu haklardan yola çıkarak sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti gerçekleştirmek için çalışmalar yürütürler. Bu çalışmalarda amaç insanların eşit fırsatlara sahip olduğu ve içinde bulunduğu bireyleri destekleyerek güçlendiren bir toplum oluşturmaktır. Sosyal hizmet uzmanları içinde buldukları toplumda olumlu dönüşümler oluşturmak için politika yapıcıları, toplum liderlerini, yöneticileri etkileyerek kanunları ve kurumları dönüştürmeyi hedefleyebilir (Sheafor ve Horejisi, 2014, 24-26). Bu değişimi doğrudan bireyle ve toplumla çalışma, denetim, danışma, yönetim, politika geliştirme, araştırma ve uygulama yoluyla sağlayabilir (NASW, 2017). Yöntemler çok çeşitli olmakla birlikte hedefin insan onuruna uygun bir yaşam şekli ve herkes için sağlanmış sosyal adalet düzeni olduğu söylenebilmektedir.

Dezavantajlı grupların hayatını kolaylaştıracak kanunların çıkarılmasında, kararların alınmasında dolayısıyla sosyal adaletin sağlanmasında yerel ve merkezi yöneticilerin rolü çok büyüktür. Bu nedenle sosyal hizmet uzmanları hizmet ettiği grubun sorunları ile ilgili karar vericileri etkileme çalışmaları yürütür. Bu çalışmaları yürütürken güvenilir ve istikrarlı bir tablo çizmek önemlidir (Sheafor ve Horejisi, 2014, 466-467). Bu güveni sağlamak için savunuculuk yapmadan önce sorunu analiz etmek ve açık bir şekilde belirlemek gerekir (CSWE, 2008).

Sosyal hizmet ile sosyal adalet savunuculuğu ilişkisi incelendiğinde sosyal adalet kavramının sosyal hizmet alanı içinde yadsınamaz bir öneme sahip olduğu görülmüştür. Sosyal hizmet uzmanları çalışmalarında farkında olmasalar bile sosyal adalete hizmet eden bir yaklaşım içinde olmak durumundadırlar. Yapılan sosyal adalet tanımlarına baktığımızda bir sosyal hizmet uzmanının müracaatçısının sağlık hizmetlerine erişim hakkını savunması, devlet korumasından ayrılan bir bireyin etiketlemeye maruz kalmadan hayata atılması için çaba göstermesi, bireyleri mağdur eden kanun ve uygulamaların değiştirilmesine yönelik kampanyalara katılması sosyal adaleti sağlama yolunda yapılan çalışmalara örnektir.

Sosyal adalet savunuculuğu bir süreçtir. Sürecin en etkili şekilde sürdürülebilmesi için bahsedilen sorunun ana kaynağının ve olası sonuçlarının iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Böylelikle sosyal adalet savunuculuğunda karşılaşılabilecek güçlüklerin en aza indirgenebileceği düşünülmektedir.

5. SONUÇ

Sosyal adalet, savunuculuk ve sosyal hizmet birbirini içine geçmiş kavramlardır. Sosyal hizmetin temel hedeflerinden birinin sosyal adaleti sağlamak olduğu ve sosyal hizmet uzmanlarının çalışmalarını yürütürken savunuculuk faaliyetlerini esas aldığı göz önüne alındığında, sosyal hizmet alanı için sosyal adalet savunuculuğunun vazgeçilmez olduğu görülmektedir. Bu noktada nasıl sorunu ön plana çıkarmaktadır. Sosyal hizmet alanı içinde sosyal adalet savunuculuğu nasıl gerçekleştirilir? Bu sorunun cevabı makalede verilmeye çalışılmıştır. Buna göre sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti engelleyen etmenleri belirleme ve analiz etme misyonunun yüklenmektedir. Bu ön bilgi toplama aşamasıyla birlikte belirlenen sorunlara yönelik çözüm üretilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları aynı zamanda sorunlardan etkilenen gruplarla birlikte ve o gruplar adına çeşitli savunuculuk faaliyetleri de yürütmektedir. Yani sosyal adalet savunuculuğu sürecinde sosyal hizmet, sorunun tanımlanmasından çözümüne tüm aşamalardan sorumludur. Bu sorumluluk sosyal hizmet ve sosyal adalet savunuculuğunun bağlayıcı ilişkisini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Altındağ, Özgür (2011). Sosyal Hizmetin Doğası ve Amaçları. *Sosyal Hizmet Dergisi*, S. Ocak-Haziran, s. 6-18.
- Australian Association of Social Workers - AASW (2010). Code of Ethics. <https://www.aasw.asn.au/document/item/92>. Erişim tarihi 26.10.2018.
- Bell, Lee Anne (2007). Theoretical Foundations for Social Justice Education. Adams, Maurianne, Bell, Lee Anne and Griffin, Pat (eds), *Teaching for Diversity and Social Justice*, 2.baskı, New York: Routledge. s 3-26. <https://www.book2look.com>
- Birleşmiş Milletler. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi (1949). http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf. Erişim tarihi 07.06.2019.
- Council on Social Work Education -CSWE (2008). Educational Policy and Accreditation Standards. <https://www.cswe.org/Accreditation/Standards-and-Policies/2008-EPAS>. Erişim tarihi 26.10.2018.
- Craig, Gary (2002). Poverty, Social Work and Social Justice. *British Journal of Social Work*, S. 32, s. 669-682.
- Çetin, Hüsamettin (2015). Sosyal Hizmetler, Sosyal Adalet ve Bütçe. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. C.26, S.2, s. 145-158.
- Ezell, Mark (2001). *Advocacy in the Human Services*, 1.baskı, USA: Brooks/ Cole. <https://books.google.com.tr/books>
- Fouad, Nadya A., Gerstein, Lawrence H. ve Toporek, Rebecca L (2006). Social Justice and Counseling Psychology in Context. Toporek, Rebecca L., Gerstein, Lawrence H., Fouad, Nadya A., Roysircar, Gargi and Israel, Tania (eds). *Handbook for Social Justice in Counseling Psychology, Leadership, Vision and Action*, 1. baskı, USA: Sage, s. 1-16. <https://books.google.com.tr/books>
- Garthwait, Cindy (2012). *Dictionary of Social Work The University of Montana*. <http://health.umt.edu/socialwork/> Erişim tarihi 25.10.2018.

- Griscom, John H. (1859). *Memoir of John Griscom, LL.D., Late Professor of Chemistry and Natural Philosophy: With an Account of the New York High School; Society for the Prevention of Pauperism; the House of Refuge; and Other Institutions*, 1. baskı, New York: Robert Carter and Brothers.
<https://books.google.com.tr/books> Erişim tarihi 18.01.2020
- Hofer, Richard (2016). *Advocacy Practice for Social Justice*. 3. baskı, New York: Oxford University Press.
<https://books.google.com.tr/books>
- International Federation of Social Workers - IFSW (2014). Global Definition of Social Work. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>. Erişim tarihi 25.10.2018.
- International Federation of Social Workers and International Association of Schools of Social Work - IFSW and IASSW (2015). Ethics in Social Work, Statement of Principles. <https://www.iassw-aiets.org/wp-content/uploads/2015/10/Ethics-in-Social-Work-Statement-IFSW-IASSW-2004.pdf>. Erişim tarihi 25.10.2018.
- National Association of Social Workers - NASW (2017). The NASW Code of Ethics.
<https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English>. Erişim tarihi 25.10.2018.
- Reamer, Frederic G. (2018). *Sosyal Hizmet Etiği ve Değerleri*. Acar, Hakan (Çev. ed.), 1. Baskı, Ankara: Nika.
- Reid, Elizabeth J. (2000). Understanding the Word "Advocacy": Context and Use. Reid, Elizabeth J. (ed), *Structuring the Inquiry into Advocacy*, 1st edition. Urban Institute. s.1-8. <https://www.urban.org/>
- Reisch, Michael S (2008). Intervention with Communities. Sowers, Karen M. and Dulmus, Catherine N. (eds). *Comprehensive Handbook of Social Work and Social Welfare*, 4. baskı, Hoboken: John Wiley&Sons, s. 505-532.
- Reisch, Michael S., Ife, Jim ve Weil Maria (2012). Social Justice, Human Rights, Values, and Community Practice. Weil Maria, Reisch Michael S. & Ohmer, Mary L. (eds). *Handbook of Community Practice*. 2. Baskı, USA: Sage, s. 73-103.
- Reisch, Michael ve Garvin, Charles D. (2016). *Social Work and Social Justice: Concepts, Challenges and Strategies*. 1. baskı, New York: Oxford University.
- Sheafor, Bradford W. and Horejsi, Charles J. (2014). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*. Çiftçi, Durdu Baran (Çev. Ed.), 1. Baskı, Ankara: Nika.
- Teater, Babra (2015). *Sosyal Hizmet Kuram ve Yöntemleri Uygulama İçin Bir Giriş*. Karatay, Abdullah (Çev. Ed.), 1.Baskı, Ankara: Nika.
- The American Heritage Dictionary of the English Language (2016). 5. baskı, USA: Houghton Mifflin Harcourt.
<https://books.google.com.tr/books>
- Tuncay, Tarık ve Erbay, Ercüment (2006). Sosyal Hizmetin Temel Hedefi: Sosyal Adalet - Güçlendirme ile Retorikten Pratiğe. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, C. 17, S. 1, s. 53-69.
- Yolcuoğlu, İsmet Galip (2012). *Sosyal Hizmete Giriş*. 1. Baskı, Ankara: SABEV.
- Zastrow, Charles (2015). *Sosyal Hizmete Giriş*. Çiftçi, Durdu Baran (Çev. Ed.), 3. baskı, Ankara: Nika.